

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
LEADERSHIP ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1

¹ศิวณัฐ เรื่องศิลป์ประเสริฐ และ ²ศักดา สถาพรวงษา
¹Siwanat Ruangsinprasert and ²Sakda Sathapornwachana

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี), ประเทศไทย
Rajapruck University, Thailand

64109630015@o365.rpu.ac.th

Received : February 24, 2024; **Revised** : March 21, 2024; **Accepted** : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างวิจัย คือ ครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 357 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือ คือ แบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาร้อยละ 80-100 และความเที่ยงเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศักยภาพในการเป็นผู้สอนงาน รองลงมา คือ บริหารกลยุทธ์ด้าน สร้างวิสัยทัศน์ และด้านสร้างความน่าไว้วางใจ 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี)

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

การศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ส่วน
จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: บทบาทภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
เขต 1

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, and 2) to compare the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, classified by gender, age, educational level, work position, work experience, and school size. The sample consisted of 357 teachers under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 through stratified random sampling by school size for questionnaires. The research instrument was a questionnaire with content validity, IOC values between .80-1.00, and a reliability value of .98. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD. The results of the research were as follows: 1) the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 was at the highest level in overall, and particular aspects, ranking from the highest to the lowest mean: Coach Potential, Execute Strategy, Create Vision, and Inspire Trust, and 2) the opinions of teachers on the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, classified by gender, age, educational level, work position and work experience were not different in overall, and particular aspects, while the differential school size were statistically significant at the level of .01.

Keywords: Leadership Role, School Administrators, under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

บทนำ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษา มีหน้าที่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มี
คุณภาพตามที่สังคมต้องการ งานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับ
ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทของผู้นำ
ทางการศึกษาทั้งในด้านการเรียนการสอน ความรอบรู้ทันเหตุการณ์เกี่ยวกับแนวคิดใหม่และ
นวัตกรรมทางการศึกษาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ทำให้ผู้บริหาร

สถานศึกษายุคใหม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ มีความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีการตัดสินใจการแก้ปัญหาได้ดี เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความอดุสาหะ วิริยะ อดทน มีความเสียสละ และเป็นที่ยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน ดังนั้นการบริหารงานใด ๆ ที่จะเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจาย ความรับผิดชอบอย่างเป็นทางการไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยต้องสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรจะสามารถในการบริหารงาน โดยให้บุคลากรร่วมมือปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถที่จะสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรปฏิบัติงานจนเกิดความรักความศรัทธาในหน่วยงาน เกิดความรู้จักเสียสละเพื่องาน ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด สติปัญญา หาทางปรับปรุงให้งานนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังแนวคิดของ Manz and Sims (1989 : 16) ได้กล่าวว่า บุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้นำคือบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Griffin (1999 : 514) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีความสามารถในการใช้อิทธิพลในการชักชวน โนมน้าวให้ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมตามต้องการและได้การยอมรับจากผู้อื่นให้เป็นผู้แนะนำ และสอดคล้องกับ วิมล จันทร์แก้ว (2555) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจมีอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมทางการทำงานต่อกลุ่ม และเป็นที่ยอมรับจากบุคคลจากกลุ่มและมีความสามารถในการชักจูงโนมน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมายแต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ ก็คือ กระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งขึ้น เพื่อใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้บุคคลสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์กร รวมถึงการสื่อความความหมายที่มีประสิทธิผล โดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญสามขอบข่ายนั้น คือ ภาวะผู้นำที่เอาชนะความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นของคนในองค์กร การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้จากการที่ผู้นั้นใช้ความพยายามและการทำงานหนัก (leaders are not born, leaders are made and they are made by effort and hard work) ดังนั้นการเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้

ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด หากได้ใช้หลักการบริหารที่เน้นการเป็นผู้นำอย่างเหมาะสม ย่อมจะส่งผลดีต่อการดำเนินการจัดการศึกษา ทำให้ผู้ร่วมงานในสถานศึกษามีขวัญกำลังใจที่ดี พึงพอใจในการทำงานอย่างเต็มเปี่ยม พร้อมใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นไปด้วยดี และเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

จะเห็นได้ว่าในการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารมีความจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ ทั้ง 2 แบบ สร้างความสมดุลระหว่างภารกิจของโรงเรียนกับบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน ทำอย่างไรจึงได้งานที่มีประสิทธิภาพและครูที่มีความสุขในการทำงาน กล่าวคือได้ทั้งงานและทั้งน้ำใจจากผู้ร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหาร และภาวะผู้นำที่เหมาะสม ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาและส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำสารสนเทศไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของ Heck (1991) ที่ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและประสิทธิภาพของสถานศึกษานี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ผลลัพธ์ทางวิชาการของสถานศึกษา

การศึกษายกย่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยผ่านมุมมองของครูเพื่อให้ได้ความจริงอันเป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการวางแผนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองให้รู้จัก บทบาทภาวะผู้นำให้เท่าทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษายกย่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 5,000 คน จาก 67 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 357 คน รวมทั้งหมด 67 โรงเรียน โดยการเปิดตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970

อ้างอิงใน ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ 2562) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD

ผลการวิจัย

1. บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งมีผลดังตาราง ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม

ด้านที่	บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	\bar{X}	S.D.	แปลค่า	อันดับ
1.	ด้านสร้างความน่าไว้วางใจ	4.52	.73	มากที่สุด	4
2.	ด้านสร้างวิสัยทัศน์	4.52	.68	มากที่สุด	3
3.	ด้านกลยุทธ์การบริหาร	4.53	.65	มากที่สุด	2
4.	ด้านศักยภาพในการเป็นผู้สอนงาน	4.54	.66	มากที่สุด	1
ภาพรวม		4.53	.65	มากที่สุด	

2. การเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

2.1 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย

2.2 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

อายุ 31 ปีขึ้นไป – 40 ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41 ปี ขึ้นไป – 60 ปี และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามอายุ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.5 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตั้งแต่อายุ 11 ปี ขึ้นไป – 20 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และประสบการณ์การทำงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อายุไม่เกิน 10 ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.6 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนขนาดกลาง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียน ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ และโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนเล็ก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 4 ด้าน จึงนำไปทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ LSD

3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสร้างความน่าไว้วางใจ ด้านสร้างวิสัยทัศน์ ด้านกลยุทธ์การบริหาร และด้านศักยภาพในการเป็นผู้สอนงาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่การบรรลุตาม วัตถุประสงค์ หรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ได้วางไว้ และต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับนโยบายหรือ วิสัยทัศน์ พันธกิจของหน่วยงานต้นสังกัดของตน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่ง ต่อสถานศึกษาที่จะต้องใช้ ความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำที่ตนเองมีอยู่ให้ผู้ร่วมงานเกิดการ ทำงานอย่างร่วมมือกัน และจำเป็นต้องแสดงภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ นั้น ให้ตรงและเหมาะสมกับ บทบาทที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ เพราะเป็นบุคคลที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่คาดหวังไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubrin (2006: 2) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุน บุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และสอดคล้องกับ Yukl (2006 : 2) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ เป็นพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และ สอดคล้องกับ นอร์ธเฮาส์ (Northouse : 2009) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำว่า หมายถึงคุณลักษณะ ความสามารถทักษะพฤติกรรมของตัวผู้นำ และความสัมพันธ์ ระหว่างตัวผู้นำเองกับบุคคลอื่น และ สอดคล้องกับ รุ่งรัตน์ สุนทรประยูร (2560) การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำ เหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง งาน ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่เหลือ คือ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างเห็นเป็นเช่นนี้เพราะ

2.1 บทบาทภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นได้และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูงต้องสามารถแสดงพฤติกรรมในการนำและควมมีอิทธิพลต่อ ผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์ เพศจึงไม่ใช่ตัวปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารภายในสถานศึกษาเกิด การบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างแตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.2 องค์ประกอบสำคัญของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยด้านอายุเพียงอย่างเดียว แต่การที่จะบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต่างมุ่งบริหาร สถานศึกษาด้วยวิธีการ หรือรูปแบบการบริหารที่ตนออกแบบไว้อย่างเหมาะสมกับบริบทของ สถานศึกษา ทุกคนต่างมุ่งหวังให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาถึงแม้ว่าการศึกษาแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีวิธีการพัฒนาตนเองและพัฒนาสถานศึกษาด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านสื่อ สื่อประสมที่หลากหลายวิธีรวมทั้งสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองผ่านรูปแบบออนไลน์ ผ่าน web learning ต่าง ๆ

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยฐานะที่แตกต่างกัน อาจจะมีวิธีการบริหาร หรือรูปแบบการบริหาร ดังเช่นวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้ผู้ร่วมงานเข้ามาเป็นคณะทำงาน ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จไม่แตกต่างกัน อาจใช้วิธีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมงาน เสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของผู้ร่วมงานให้แสดงศักยภาพภายในที่แท้จริงแสดงออกมาให้เห็น เป็นต้น

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ หรือถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ และหลอมรวมกับประสบการณ์เดิมของตนเอง นำไปสู่การค้นพบวิธีการ หรือนวัตกรรม หรือแนวทางการบริหารงานใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรสุวรรณค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาและต่ำสุด ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้ นำ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ส่วนบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะความแตกต่างในเรื่องขนาดของโรงเรียนส่งผลกระทบต่อกระบวนการบรรลุผลสำเร็จของสถานศึกษานั้น ปัจจัยที่เข้ามามีส่วนสำคัญ คือ จำนวนของบุคลากรหรือผู้ร่วมงานภายในสถานศึกษา เนื่องจากในโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนบุคลากรในการทำงานที่น้อยกว่าโรงเรียนในขนาดที่ต่างกัน ในขณะที่ปริมาณงาน และความคาดหวังในคุณภาพและผลผลิตที่เกิดขึ้นต่อการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนสังคมและชุมชนมีคาดหวังไม่แตกต่างจากโรงเรียนที่ขนาดใหญ่กว่า รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนด้านงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรที่น้อยกว่าโรงเรียนขนาดที่ใหญ่กว่า ก็เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของสถานศึกษาได้เช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทรัพยากรทางการบริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญในการ

บริหารสถานศึกษาที่ แต่ละสถานศึกษาจะต้องทำการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้อยู่ในสภาพที่
เอื้อต่อการบริหารจัดการมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ปัก
การะโถ (2560) การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของ
สถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

บทบาทภาวะผู้นำเป็นการแสดงออกโดยอิสระที่มีผลดีต่อผู้อื่นหรือสังคม เช่น การตัดสินใจ
การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พฤติกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับ
บุคคลอื่นในสังคมเพื่อให้ผู้อื่นได้รับจากความสำเร็จในอนาคต ผู้บริหาร หรือผู้นำ คือ ผู้กำหนด
ทิศทาง เป้าหมาย ความสำเร็จขององค์กร ผู้นำจึงเป็นที่มีความสำคัญในการวางแผน กำหนด
นโยบาย จัดองค์การอำนวยความสะดวก ประสานงานและรักษาวินัยของกลุ่ม ใช้อิทธิพลจูงใจ
ผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับผิดชอบต่อหน้าที่รวมทั้งการแสดงตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ด้วยการเสียสละ
กำลังกาย จิตใจ และทุ่มเทสติปัญญาความคิดทั้งหมดให้แก่องค์กร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
จะต้องกล้าตัดสินใจเด็ดขาดในบางครั้ง เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรดำเนินไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (ออนไลน์). <https://moe360.blog/2023/12/07/pisa-2022/>
รุ่งรัตน์ สุนทรประยูร. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี.
- วิมล จันทร์แก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา.
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียน
ทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2565). แผนการดำเนินงาน
ปี 2565. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
เขต 1.

- สุรศักดิ์ ปักการะโถ. (2560). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Dubrin J. Andrew. (2006). *Leadership: Research Finding, Practice and Skills*, Boston: Houghton.
- Griffin, R. W. (1999). *Management (6th ed.)* Boston: Houghton Mifflin Company.
- Heck, R. H., Marcoulides, G.A., & Lang, P. (1991). *Principal instructional leadership and school achievement: The application of discrimination techniques*. School Effectiveness & School Improvement.
- Manz & Sims. (1989). *Super leadership: Leading others to lead themselves Englewood Cliffs*. NJ: Prentice-Hall.
- Northouse, P. (2009). *Introduction to leadership: Concepts and practice*. Thousand Oaks: Sage.
- Yukl, G. A. (2006). *Leadership in organizations (6th ed.)*. NJ: Pearson Prentice-Hall.